І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь.
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXV. Ч. 236. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 9-го ГРУДНЯ 1958 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, DECEMBER 9, 1958. No. 236. VOL LXV

„ПІОНЕР III" ЗГОРІВ НАД АФРИКОЮ ПІСЛЯ 38-ГОДИННОГО ЛЕТУ

Вашингтон. — Керована ракета „Піонер III", випущена 6-го грудня ц. р., згоріла над Французькою Підрівниковою Африкою 7-го грудня о год. 2:51 по полудні за східним американським часом. Адміністрація Крайової Аеронавтичної і Космічної Агенції повідомляє, що ця ракета осягнула була висоту між 63,000 і 57,000 миль. Докладної висоти не можна подати, бо коли ракета була над Східньою Півкулею, не можна було відбирати з неї сиґналів. Коли ракета „Піонер III" верталася назад на Землю, її швидкість становила 23,200 миль на годину. Хоч ця нова проба випустити в напрямі Місяця ракету із штучним сателітом не вдалася, то науковці є вдоволені, бо вони мають нові відомості про радіяцію від двох апаратів гайґера, які були в штучному місяці, і мають дані від радіового апарату, який весь час діяв під час лету ракети. Це випущення дасть корисні вказівки при дальшій пробі, яка зможе відбутися найскорше за місяць. 6-го грудня в ранніх годинах армія випустила свій штучний місяць, званий „Піонер III", який мав летіти в район Місяця або навіть і Сонця, якщо б йому вдалося перемогти притягання Землі і Місяця. „Піонера III" випущено при допомозі армійської керованої ракети „Юно II", яка складалася з чотирьох частин, що важили 60 тонн. Випущення відбулося на летунській базі Кейп Канаверал. Вже кілька годин після випущення „Піонера III" відомо було, що він не долетить до своєї цілі, це значить, що йому не вдасться вповні перемогти силу притягання Землі і дістатися в район Місяця, бо помилкове було діяння першої частини ракети, яка вспіла розвинути замалу швидкість і внаслідок того не могла з потрібною силою діяти на дальшу частину ракети, посилаючи її вгору в напрямі до Місяця. Та навіть і при цій головній невдачі „Піонера III" науковці багато скористали, бо в тому штучному місяці були дослідні апарати, які записували радіяцію в тій висоті, якої ще не вспіли були записати інші штучні місяці, що їх випускали давніше. Випущений 4-го жовтня „Спутнік I" був на висоті 560 миль, „Спутнік II" з 3-го листопада 1957 — 1,056 миль, „Спутнік III" — з 15 травня 1958 — 1,168 миль, „Експлорер IV" — 1,386 миль, „Експлорер I" — 1,587 миль, „Експлорер III" — 1741 миль, летунський „Піонер" з 11 жовтня 1958—71,300 миль, а „Піонер III" з 6-го грудня 1958 — 66,600 миль. „Піонер III" міг записувати радіяцію два рази: під час лету вгору і під час повороту вниз, який відбувся іншим місцем космічних просторів. „Піонер III" весь час передавав сильним своїм радіовим надавчим апаратом, що важив 1.1 фунта. Хоч „Піонер III" не може похвалитись тим, що був найдальше в космічних просторах, бо летунський „Піонер I" був на висоті 71,300 миль, то армійський штучний сателіт дасть науковцям більше інформацій, бо на ньому добре функціонували всі апарати. Не відомо, коли буде нова проба висилання штучного місяця в космічні простори. Науковці сподіваються, що це може бути в перших днях січня 1959, або в перших днях лютого.

Обидві партії погодилися відбути конвенцію в тому самому місті

Вашингтон. — Демократичні і республіканські провідники погодилися в тому, щоб Крайову Номінаційну Конвенцію в 1960 році відбути в тому самому місті. Гадають, що найближча конвенція відбудеться в Шикаґо, бо те місто має найбільші шанси, хоч на конвенцію претендують ще й інші міста: Ню Йорк, Филаделфія, Атлантик Сіті і Міямі та Лос Анджелес або Сан Франсіско. Остаточне рішення в цій справі відкладено на пізніше, бо демократи мусітимуть порозумітися з республіканцями. Представники радіо, телевізії і преси натискають на обидві партії, щоб відбували конвенцію в тому самому місті, бо це дало б ощадність кожній партії принаймні по 50,000 долярів.

Передбачають 20-годинний тиждень праці внаслідок механізації

Ню Йорк. — Президент Нюйоркської Академії Наук д-р Борис Преґел сказав на річних зборах цієї академії, що „вже незабаром внаслідок механізації праці, буде пересічний 20-годинний тиждень праці". До цього причиниться також, крім автоматизації праці, дешева електрична енерґія, продукована атомовою силою. Д-р Преґел пропонує, щоб вже тепер підготовлятися до зустрічі того віку, коли навіть фахові робітники будуть нудьгувати, бо не матимуть праці, яку виконуватимуть машини. Цей славний фізик твердив, що збільшення продукції альґи (морської водорости) дасть доволі харчів населенню нашої землі, яке значно зросте до 21-го віку. На думку д-ра Преґла немає чим турбуватися проблемою харчів в майбутньому, бо використання нуклеарної енерґії до продукції харчів не допустить до голоду.

В АМЕРИЦІ

● **19-річна телевізійна акторка Шеррі Рубін** з Іст Медов, Лонґ Айленд, Н. Й., з'їла, як ствердили лікарі, в три або чотири рази більшу від нормальної порції їжі, і поки її завезли до шпиталю, померла. Кореспондент „Ворлд Телеґрам енд Сан" пише, що вона померла „від експльозії шлунку", але причиною її смерти був звичайний у таких випадках скрут (заворот) кишок.

● **Фармерський син,** 17-річний Чарлз Вуд з Айови продав виплеканого ним бика, який здобув першу нагороду на міжнародній виставці в Шикаґо, за 23,125 дол. — по $25 за фунт живої ваги. Він сам показував відвідувачам виставки цього бика, хоч мав ногу в ґіпсі, бо недавно її зломав під час праці на фармі.

● **46-річний Далді Г. Дарбін,** 45-річна Шарльотта Дарбін і їхня 17-річна донька Поллі Джейн 1-го жовтня пішли в гори Гуд в Ореґоні, де цілий час постили, майже нічого не споживаючи, крім води. На початку грудня Шарльоту Дарбін знайдено мертвою, а її чоловіка і доньку важко хворих. Г. Дарбін заявив репортерові в шпиталі, куди його перевезли, що „Пан Біг звелів йому йти в пустиню постити".

● **Томас Г. Фавлдс** із Глен Фоллсу, Н. Й., залишила після смерти 4,500,000 долярів для Метрополітального Мистецького Музею в Ню Йорку. Директор Музею довідався про це від журналістів, які прибігли до нього по докладніші інформації.

● **Екс-президент Гаррі С. Труман із дружиною** прибув до Зебулону, Північна Каролайна, в гостину до свого зятя Кліфтона Деніела, редактора щоденника „Ню Йорк Таймс". Від себе і свого внука Кліфтона Трумана Деніела вони склали тут пожертву на висилку пакунків „КАРЕ" до Европи.

В НЮ ЙОРКУ ВІДБУВСЯ ПЕРШИЙ З'ЇЗД УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

Григорій Костюк-Подоляк переобраний на голову Об'єднання Українських Письменників „Слово"

Ню Йорк. — В суботу і неділю дня 6 і 7-го грудня ц. р. пройшов тут успішно з'їзд українських письменників у вільному світі, скликаний за ініціятивою Об'єднання Українських Письменників „Слово". У з'їзді взяло безпосередню участь 59 мистців слова і 53 кореспонденційним шляхом. Були репрезентовані на ньому українські письменники із ЗДА, Канади й Европи. Відкриття з'їзду відбулося в суботу 6-го грудня в залях Українського Інституту Америки і довершив його Григорій Костюк, голова „Слова", вітаючи президента УНР в екзилі д-ра Степана Витвицького, голову УНРади Івана Багряного, президента УВАН проф. М. Ветухова, представника НТШ ред. Б. Кравцева, голову ЗУАДК-у д-ра В. Галана, який зі свого боку вітав з'їзд від ЗУАДК та інформував про створення при ЗУАДК Українського Допомогового Літературного Фонду, представника білоруських письменників А. Адамовіча, представників преси та численно зібраних письменників і гостей. До президії були покликані Іван Багряний, Докія Гуменна, Богдан Кравців, Галина Журба, Улас Самчук, Юрій Шерех і Микола Шлемкевич. На програму нарад суботнього засідання склалися промова Григорія Костюка, який з'ясував ідею і завдання з'їзду творців українського слова у вільному світі, промова У. Самчука про продовжування традицій МУР-у, доповідь Богдана Кравцева про сучасну літературну ситуацію в підсовєтській Україні з висвітленням т. зв. реабілітаційного процесу, що проходить там і з'ясуванням основних тенденцій в розвитку різних жанрів української потойбічної не тільки офіційної, але й підпільної літератури, і промова І. Багряного, який ствердив одність літературного процесу в УССР і на еміґрації. Г. Костюк-Подоляк, відкриваючи з'їзд, передбачував закиди ворожої Москви, що, мовляв, цей з'їзд інспірувала й фінансувала „Волстріт". Він указав на сутні причини окликання з'їзду: 25-річчя від часу, коли в Совєтській Україні почався масовий терор проти української літератури, 10-річчя від поселення в ЗДА поважного гурту письменників і час, коли появились ряди молодих письменників. Промовець зупинився над проблемою: чи існує на еміґрації літературний процес та відповів на нього потверджуюче, вказавши на тяглість літературної творчости та її зорганізованих центрів — у Львові, Празі, на еміґрації в Німеччині й потім в ЗДА. Підкреслив страхітливий факт, що з 256 імен активних українських письменників в 1930 р. у 1938-му залишилось в живих тільки 24. Закінчив закликом до єднання представників різних напрямків, смаків і течій, об'єднаних проте спільною відданістю літературній творчості на базі повної свободи думки і взаємної толеранції. Цього ж самого дня о год. 7-ій вечора відбулася зустріч письменників із громадянством, яка проходила у заповненій вщерть великій залі Народного Дому, якою проводив Юрій Дивнич та під час якої з читанням своїх творів виступали Улас Самчук, Леонід Полтава, Зосим Дончук, Олег Зуєвський, Емма Андієвська, Женя Васильківська, Іван Багряний, Володимир Біляк, Ігор Шанковський, Софія Парфанович, Діма, Борис Олександрів, Раїса Шумська, Ярослав Курдидик і Микола Понеділок. Богдан Кравців відчитав хвилюючий вірш невідомого автора „Ідемо, Ідемо...", як взірець підпільної літератури в Україні. Вірш був написаний в Спаську в 1955-му році, під час повороту засланців із Сибіру на Україну, і пересланий закордон; Йосип Гірняк, вітаючи з'їзд від очолюваного ним Українського Театру в Америці, прочитав уривок з „Зачарованої Десни" померлого недавно в Москві великого українського режисера і письменника Олекси Довженка. Іван Багряний читання, згідно виголошування своїх віршів, попередив короткими міркуваннями про теперішню Україну, порівнюючи її з велетнем, що був приголомшений могутнім ненадійним ударом і тепер знову піднімається до боротьби з ворогом, у якій може тільки перемогти.

Юрій Дивнич, відкриваючи зустріч, інформував, що з'їзд українських письменників у вільному світі був плянований на той самий час, як у Києві мав відбутися з'їзд Спілки українських письменників, якому українські письменники у вільному світі задумували вислати відповідну телеграму. Проте, з'їзд у Києві постійно відкладається. Він дальше звернув увагу на те, що коли до участи в з'їзді письменників у поневоленій Україні зголошено 500 письменників, то факт, що на еміґрації перебуває приблизно 250 українських письменників, з яких понад 100 бере безпосередню чи посередню участь у теперішньому з'їзді в Ню Йорку, має свою вимову та є вже сам по собі одним з найвимовніших обвинувачень проти московського окупанта України.

Недільне засідання з'їзду, що продовжувалося в залях Українського Інституту Америки, було присвячене дискусії над становищем і про-

(Закінчення на стор. 4-тій)

Іван Багряний, автор виданого також англійською мовою та високо оціненого американською критикою роману „Тигролови", приїхав з Европи на з'їзд українських письменників в Ню Йорку.

Доллес занедужав — не зрікається пляну виїзду до Парижу

Вашингтон. — Представник державного департаменту повідомляє, що державний секретар Джан Фостер Доллес від п'ятниці ввечері 5-го жовтня перебуває в армійському шпиталі Волтера Ріда, бо нездужає на запалення грубої кишки. В цьому самому повідомленні говориться про те, що докладні лікарські оглядини „не знайшли жадного сліду з того злоякісного новотвору", на який хворів Доллес два роки тому. В тому часі Доллес перебув був щасливу операцію пістряка кишки. Державний секретар мав легку гарячку і запальний стан нижчої частини грубої кишки. Лікарі заявляють, що немає перешкоди, щоб Доллес міг бути в Парижі на нарадах НАТО, які починаються 16-го грудня.

В Джерзі Ситі відзначено 25-річчя Великого Голоду в Україні

Джерзі Ситі. — 25-річчя Великого Голоду, організацією якого червона Москва намарно намагалась зламати непокірність українського народу, відзначила місцева Українська Громада жалобною маніфестацією минулої неділі, 7-го грудня. Манiфестацію, яка відбулась в залі нового місцевого Народного Дому в пополудневих годинах, започатковано відспіванням американського і українського національних гимнів та молитвою, яку провів новий український католицький парох всч. о. Антін Борса. Доповідь про ці трагічні події в Україні, про причини і цілі цього зорганізованого Москвою народовбивства виголосив голова ДОБРУС-у та віце-президент УККомітету, відомий український діяч і публіцист ред. Петро Павлович. Він же безпосередньо перед маніфестацією влаштував виставку документів на цю тему із власної багатющої збірки. Відкрив маніфестацію п. А. Шаран, голова місцевого Відділу УКК., який і влаштував цю імпрезу. Була також мистецька програма. В день маніфестації після Богослужень в обидвох місцевих українських церквах, католицькій і православній, відправлено панахиди за замучених зорганізованим Москвою голодом українських жертв.

Филаделфійський „Кобзар" дав ювілейний концерт в Ню Йорку

Ню Йорк. — В неділю 7 грудня ц. р. у залі Фешен Інституту відбувся святочний, з нагоди 5-річчя існування концерт мішаного хору „Кобзар" і його філармонійної оркестри під диреґентурою Антона Рудницького. Концерт розпочався уривком з ораторії „Месія" Генделя, „Аллилуя", після чого відспівано, у супроводі оркестри, кантату М. Лисенка „Радуйся ниво". Симфонічна поема А. Рудницького „Насвітанку" закінчила першу частину програми. У другій частині хор з оркестрою виконали уривок з опери А. Рудницького „Довбуш". Віденський вальс Штравса та Марш з опери „Аїда" Верді. Солістами виступали пані Є. Василенко, М. Ясінська-Мурована, Н. Чаплинська і Ю. Вак-Войчук, та п.п. О. Татунчак, д-р М. Гнатюк і І. Гаврилів. Фортепіяновий дострій — пані Лідія Вульба і Роксоляна Огроднік. Окрему точку програми становив сольовий виступ челістки Зої Полевської, яка виконала Фрескобальді „Токката", А. Рудницького „Канцону", Альфано „Танок" та кілька надатків. При фортепіяні — проф. Микола Полевський, батько артистки. На початку концерту голова чоловічого хору „Думка" з Ню Йорку п. Паповський вітав хор „Кобзар" з його 5-річчям та передав йому кіш квітів. Велику залю майже вщерть виповнила українська публіка.

Помер на засланні кол. посол Михайло Матчак

З краю наспіла вістка, що 19 листопада ц. р. на далекій півночі помер колишній посол до варшавського сойму від Соціял - радикальної партії, колишній УССрілець, потім сотник київських Січових Стрільців і член Стрілецької Ради, видатний громадський діяч, за професією журналіст — Михайло Матчак. Народився 28 лютого 1895 р., у Волі Якубовій в Дрогобиччині, у 1947-му році був схоплений большевиками на вулиці у Відні, де він був головою Допомогового Комітету й представником ЗУАДК-ту. Мешкаючи в англійській зоні, не хотів виїздити далі на захід без уваги на небезпеку найближчого сусідства з большевиками, щоб не залишати дорученого йому допомогового сектора. Вивезений на далеку північ і засуджений на довгорічну в'язницю, згодом ніби звільнений, даремне старався за дозвіл вернутися до Відня. У Филаделфії живе його дружина.

Світозор Драгоманов, видатний український діяч, помер в Рачестері

Рачестер, Н. Й. — Минулого четверга, 4-го грудня, тут помер на 74-му році життя видатний український економіст і діяч, довголітній дописувач „Свободи", проф. Світозор Драгоманов, одинокий син великого українського еміґранта, ученого і політичного провідника Михайла Драгоманова. Покійний був в роках 1922-30 професором високих шкіл у Києві, усунений в 1930-му році як „небажаний елемент". З 1943-го року перебував на еміґрації, останніх приблизно 10 років у ЗДА. Був основником, першим ректором і членом Кураторії Українського Технічного Інституту, учасником багатьох міжнародних з'їздів. У „Свободі" було друкованих багато його статтей, головно на соціяльно-економічні, як також і політичні теми. Похорон відбувся в Рачестері 6-го грудня.

Помер д-р Микола Корнилів-Василів

Филаделфія. — В минулу середу, 3 грудня ц. р., помер у своєму помешканні при туберкулічній санаторії Дебора в Бравнмілс в стейті Ню Джерзі тамошній лікар, активний громадський діяч д-р Микола Корниліь-Василів. Народжений у 1895 році у м. Вовча на Харківщині, брав активну участь у визвольних змаганнях 1917-21 рр. Після їх заламання перейшов до Румунії, згодом до Болгарії, де у 1927 р. дістав диплом лікаря. Працював на державній болгарській службі в ділянці суспільної медицини і був висланий на болгарський державний кошт до Львова для спеціялізації у цій ділянці. У 1935 році появилась в Софії болгарською мовою його праця про „Методи й тактику здоровної пропаґанди". У Львові був редактором журналу „Народне Здоров'я". Під час останньої війни перебував спершу у Кракові, потім у Рівному, де заклав Відділ Українського Червоного Хреста. На еміґрації перебував спершу в Інсбруці в Австрії, потім у Мюнхені. Був одним із членів-засновників Українського Лікарського Товариства в Америці, та засновником і головою Відділу Лікарського Т-ва у Филаделфії. Помер на удар серця, сидячи перед телевізійним апаратом. Похорон мав відбутися в понеділок 8. ц. м. у Филаделфії. Залишив брата Олександра, професора геології в ЗДА.

ВИБОРИ У ЗАХІДНЬОМУ БЕРЛІНІ — ПОВНА ПОРАЗКА КОМУНІСТІВ

Берлін. — В неділю 7 грудня ц. р. відбулися в західньому Берліні вибори до 12-х округ міської самоуправи та до місцевого автономного сойму, що вибірає посадника, який в Берліні має функції рівнорядні прем'єрові. Вибори відбувалися в атмосфері кризи, викликаної совєтським домаганням, щоб західній Берлін перетворити у „вільне місто", з якого вийшли б війська 3-х західніх держав, стаціоновані тепер там разом силою коло 8,000 вояків. З 2,500,000 мешканців міста було зареєстрованих до голосування 1,760,000. Із них голосувало 95%. За дотеперішнім підрахунком, відданих 427,000 голосів, Соціял - демократи, які до цього часу становили в західньому Берліні більшість, дістали 231,012 голосів, Християнські демократи 154,964 голосів, Вільні демократи 15,365, а комуністи тільки 8,747, себто неповна 2%. Гадають, що більш-менше таке відношення залишиться до кінця. Християнські демократи намагалися здобути більшість, щоб вибрати свого посадника, але соціялістів — за коментарями преси — осягнули знову перемогу завдяки поставі посадника Віллі Брандта, який надзвичайно відважно протиставився весь час совєтському натискові і комуністичним шантажам. Брандт відкинув теж тактику своїх співпартійців із Західньої Німеччини, не критикував уряду Аденауера та підкреслював свої добрі зв'язки з Заходом. Вибори проходили під гаслом — відповіді на згадану совєтську вимогу щодо невтралізації західнього Берліну. Комуністи, які вели крикливу виборчу пропаґанду, зголосили в усіх округах західнього Берліну своїх кандидатів, влаштовуючи віча, походи та засипуючи місто своїми афішами й летючками, передбачивши напередодні виборів свою поразку — почали говорити про „виборчий терор" і про те, що берлінських виборів не можна буде розглянути, як народнього референдуму над совєтською пропозицією. Московське радіо оприлюднило вже в ході недільних виборів, що становище Совєтів щодо Берліну залишається незмінне, без уваги на вислід виборів. — На терені західнього Берліну було 1,860 виборчих домівок. Рухові виборчі комісії роз'їздили по шпиталях і домах старців — збірати голоси. 7,000 членів поліції і близько 3,000 додаткових поліціянтів пильнували спокою, рішені не допустити до сподіваних комуністичних авантур. Однак виборчий день минув у повному спокої.

У Женеві осягнено поступ в справі заборони атомових дослідів

Женева. — В минулу суботу 6-го грудня ц. р. зроблено дійсний поступ на конференції ЗДА, Англії і СССР про закінчення всяких дальших атомових експериментальних вибухів. За офіційним проголошенням, всі три держави прийняли першу статтю договору про „заборону ядрових експериментів". Тексту тієї статті не оприлюднено, але за часописними інформаціями, вжито там слова „заборона" з уваги на те, що трудно було говорити про „припинення" атомових дослідів у відношенні до тих держав, які ще ніяких дослідів не переводили. Договір відкритий для всіх держав і три вгорі названі великодержави мають прийняти моральне зобов'язання впливати на всі інші, щоб вони відмовились від амбіції розвинути власну атомову зброю. Це стосується в першу чергу Франції і комуністичного Китаю. Друга стаття договору, над якою мають почати радити з початком цього тижня, говоритиме про встановлення контрольно-інспекційних станиць з усіма приладами, які виключили б самовільне зламання договору будь-котрою з договірних держав. Захід уважає, що без дійсного встановлення такої контрольної системи ніякий договір з Совєтами, привиклими ламати всі договори, не має сенсу. Великий знак запиту висить над найістотнішою справою: чи Москва дійсно готова допустити на свою територію міжнародних контрольних інспекторів. Ця Женевська конференція почалась 30 жовтня ц. р.

Італійський уряд врятований більшістю лише 8-ох голосів у парляменті

Рим. — Італійський прем'єр Амінторе Фанфані дістав в минулу суботу 6 грудня в парляменті вотум довір'я 294 голосами проти 286 при 8-х, що стрималися. Фанфані поставив справу довір'я після того, як у минулий четвер парляментарна опозиція відкинула внесок уряду про збереження податку від газоліни. Перед голосуванням прем'єр Фанфані виголосив півторигодинну промову в обороні своєї політики. У 595-членному італійському парляменті більшість становить 298 голосів. Мала Республіканська партія, стримавшись від голосування, вможливила урядові врятуватись від упадку. Уряд Амінторе Фанфані існує заледви 5 місяців. Він прийшов до влади діставши також тільки 295 голосів „за" при 287-х „проти".

У СВІТІ

● **У містечку Вудфорд в Англії,** що є насправді передмістям Лондону і центром виборчої округи Винстона Черчила, рішено поставити йому пам'ятник. Після того, як один із найвидатніших англійських скульпторів, Ґейвід Мекфолл, закінчив різьбити статую Черчила на 8 стіп і 6 цалів заввишки, посипались сотні листів і депеш з протестами, а в часописах появились гострі критичні завваги. Ця статуя — кажуть критики — подобає більше на ґорилю, як на державного мужа, і було б ганьбою для міста мати такий пам'ятник.

● **У Римі** мотоцикліст наїхав на 66-річного князя Антонія Пінателлі, коли він, вийшовши з свого палацу, недалеко Тибру, переходив вулицю. Князь помер.

● **18-річний Вальдемар Кватковський** виграв у Варшаві в телевізійній програмі змагання на найкращого знавця морських справ і дістав даровий корабельний квиток на подорож кораблем „Батори" до Канади" і назад. Але, приїхавши до Ґдині, він почув, що на тому кораблі „вже нема місць". Польські газети звернулись до міністра морських справ з вимогою розглянути цю справу.

● **До Гонг Конгу** приїхав з Америки Т. В. Соонг, брат високого достойника в комуністич. Китаї і шурин самого Чіянґ Кай-шека, президента вільного Китаю. В зв'язку з цим поширились плітки, що Т. В. Соонг дістав доручення від китайських комуністів бути посередником у нав'язанні переговорів з китайськими націоналістами на Формозі (Тайвані).

● **В Індонезії** парлямент леґалізував конфіскату всіх голляндських маєтків, що її рік тому перевів індонезійський уряд. 46,000 голляндців втратили півтора більйона долярів і були примушені виїхати майже голіруч з Індонезії. У цьому великою мірою винен сам голляндський уряд, який вперто відмовлявся від переговорів про долю західньої Нової Ґвінеї, до якої має претенсії Індонезія.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАКРИТІ ШКОЛИ

Боротьба расистських фанатиків проти так званої інтеграції в південних стейтах привела на шкільному відтинку до дивогляду, який особливо на американському ґрунті є небувалим до цього часу парадоксом: на терені двох стейтів, Аркензо і Вірджинії, у вересні, з початком шкільного року, 13 шкіл, які мають свої будинки з повним внутрішнім улаштуванням, — закриті, з забороною вступу до них 16,400 учням і 750 вчителям! Тамошні губернатори хотіли обійти рішення Найвищого Суду щодо права муринських дітей ходити до тих публічних шкіл. Вони плянували перетворити публічні школи на приватні, які діставали б субвенцію з стейтових фондів. Проте вони програли на леґальному ґрунті. Теді, спираючись на уповноваження від своїх стейтових леґіслятив, вони воліли замкнути школи, ніж допустити до них муринських дітей.

Ця справа має різні аспекти: крім принципового, що стосується громадянських прав, забезпечених Конституцією, якої єдиним законним авторитетним інтерпретатором є Найвищий Суд, громадяни держави, в даному випадку шкільні діти, їхні батьки і вчителі мають може це важливіший аспект — практичні наслідки. Коли взяти під увагу, що на 16,400 білих дітей мало прибути до тих тринадцятьох шкіл не більше як сотня муринських — то стає ясно, що наслідки закриття шкіл б'ють не по муринах, а по білих. І ці наслідки в свою чергу також дуже різногранні. Вони охоплюють втрату учнями науки — частину або повну, яка найболючіша для тих, що мали кінчати середню школу й переходити до високої. Вони деморалізують вчительський персонал, який відчуває непевність своєї професії і втрачає до неї довір'я, потрібне особливо в американських умовинах, в яких учителі дістають платню нижчу від кваліфікованих фізичних робітників. Закриті двері шкіл впливають, нарешті, деморалізуюче на цілу атмосферу в даних містах, стейтах і в країні, як аномалія, яка бентежить людей і породжує запит: чому цієї справи не поладнано?!

А не зроблено цього тому, що центральна федеральна влада у Вашинґтоні не хоче загострювати спору з південними стейтами, який постав з приводу нібито втручання в їхні автономні права щодо стейтового шкільництва. Проте очевидно, такий стан не може тривати в перманенції. На те що федеральний уряд пильно стежить за ходом цих подій вказує надзвичайно гострий виступ секретаря здоров'я, освіти і суспільної опіки, Артура Флеммінґа, який 1-го грудня ц. р. оприлюднив у цій справі широку заяву. Він не згадував у ній ані словом передісторії замкнення шкіл, ані плянів уряду щодо заходів, які привели б до їх відкриття. Він почав свою заяву від ствердження, що „в минулому місяці вересні сталася подія, яка не має прецеденсів в Америці", — а закінчив таким висновком: „Я певний, що коли втрати внаслідок закриття публічних шкіл ставатимуть щораз наявнішими, то громадяни даних місцевостей настоюватимуть на прийнятті таких рішень, які приведуть до відкриття шкіл, згідно з становищем наших судів".

Американський південь — це давня домена Демократичної партії. Тамошнє біле населення в масі настороженe супроти повного і радикального скасування всіх расових бар'єрів, і на ці настрої склались протягом сторіч прерізні причини. Губернатор Фобус та його звеличники покликаються саме на те, що вони віддзеркалюють волю народу, проявлену в недавніх виборах. Але ж велику більшість в Сенаті і Палаті Репрезентантів становитимуть від 3 січня 1959 року саме демократи, які ввійдуть туди з північних стейтів, поступові ліберали, що їх республіканці звуть навіть „лівими". Вони займають в проблемі громадянських прав рішуче становище проти сеґреґаціоністів, і на цьому тлі — як передбачають американські коментатори — можуть виникнути в новій демократичній парляментарній репрезентації гострі внутрішні спори. Молоді „поступовці" з-посеред демократів уже тепер домагаються більшого впливу в Комісіях, і невідомо, чи обом лідерам демократичної більшости, сенаторові Линдонові Джансонові і конґресменові Семові Рейбирнові, які обидва походять з південного стейту Тексасу, вдасться зберегти політичну „золоту середину".

Саме можливість, що заґониста і необережна політика двох південних демократичних губернаторів може спричинити поважні труднощі їм самим і цілій Демократичній партії в Конґресі, спонукає республіканську адміністрацію — займати вичікувальну позицію. Хто, мовляв, наварив кашу, той хай їсть її. Проте, від цього не полегшає батькам дітей, які не можуть ходити до закритих шкіл, самим дітям, учителям і публічній моралі. Але, видно, так воно мусить бути: проблеми, що назрівали сторіччями, не розв'язуються протягом годин, днів і навіть місяців. Вони вимагають часу, терпцю і — жертв.

У „КУЗНІ АМЕРИКИ"

27-го листопада ц. р., у всенародний День Подяки столиця заліза й сталі в цій країні, місто Пітсбурґ започаткувало відзначування 200-річчя свого існування. Ювілейні святкування триватимуть впродовж цілого 1959-го року, з широкою й багатою програмою суспільно-народного, культурно-мистецького, історично-наукового та спортового характеру. Для української спільноти в ЗДА ця західня область гористої, багатої на вугілля й важку індустрію Пенсилвенії примітна тим, що — паралельно до району т. зв. твердого вугілля в північно-східній частині цього стейту — тут була сконцентрована найчисленніша — перша українська іміґрація з „старого краю". Перші тутешні поселенці це були наші брати-закарпатці, яких в околицях Пітсбурґу найбільше число на всю країну; в цьому місті мають вони свою греко-католицьку дієцезію, багато своїх громад, інституцій та заавансованих в суспільно-громадському житті людей. На жаль, ця найстарша наша переселенча верства — внаслідок відомої мадяронської, а також „русскої" аґітації — зовсім ізолювалась від українського національного життя і живе виключно своїм парафіяльним ґеттом, підпадаючи невблаганній асиміляції.

Свідомі українські громади, розкинені густим вінком довкола нашого ювілята Пітсбурґу, греко-католицькі, як і православні — належать також до найстаршої верстви українських поселенців в цій державі. Це — колишні прищельці з Лемківщини, Бойківщини, а частинно з Перемищини та золотого Поділля. Недавня хвиля нової нашої іміґрації лише злегка, поверховно заторкнула стару українську Пітсбурщину, зокрема ж Пітсбурґ. І не дивниця: риба шукає, де глибше, людина шукає, де легше... Важка фізична праця в сталеварнях, сусідство димарів, „чорний сніг", порох і сажа з них, не приваблювали у ці сторони найновіших еміґрантів так, як в інші округи ЗДА, де й можливості заробітку багатогранніші, де й повітря чистіше.

Щодо „невеселого" життя в цьому „американському Донбасі" парадоксальним виїмком став в останніх десятьох роках — Пітсбурґ. Завдяки просто надлюдським стаpанням управи цього найбруднішого досі міста Америки, зокрема його мейора Лоренса та родини мульти-мільйонерів Мелонів (це ж їхня столиця теж!) — Пітсбурґ належить тепер до найчистіших, найздоровіших, а за яких десять років належатиме й до найкращих міст-велетнів ЗДА! Щодо ославленої колись пітсбурзької „єгипетської язви" — сажі й диму, то їх тепер в самому Пітсбурґу — мінімально, в багато разів менше, як, напр., в Монесені, Ембриджі, Арнолді, Карнеґі. Не десятки, а сотки мільйонів долярів витрачено на перебудову фабрик у цьому місті, щоб майже повністю усунути дим і сажу навіть з помешкань. І не дивниця, що за це „чудо" очищення мейор Пітсбурґу, Дейвид Л. Лоренс, після 12-ох років надзвичайно здібного і активного господарювання, реконструкції та реформ, вибився на загальнокрайову фіґуру, а під час недавніх виборів став губернатором Пенсилвенії. Хоча не молодий вже роками.

Як сказано на початку, Пітсбурґ, це місто небувалого проґресу, цей господарський нерв американської важкої індустрії, числить двісті років свого існування. У „День Подяки" всі церковні дзвони цього міста, гудки й сирени всіх його фабрик і почесна сальва із 200 гармат відзначили цю дату. Головні святкування відбувалися в наймодернішій, найбагатшій та найкращій дільниці, в т. зв. „Золотому Трикутнику", що аж роїться від стилевих, струнких хмародерів, з яких чимало вилискує на сонці своїми алюмінійовими стінами. Тут уперше стали вживати цей дорогий метал на внутрішнє і зовнішнє обличковування такого роду велетнів, бо саме тут головний осідок найбільшої компанії алюмінійних виробів „Алкоа". Після заліза й сталі — це третя „дитина" Пітсбурґу й околиці, метал алюміній. В перший день ювілею цього міста проголосила ця компанія, що, як „ювілейний дарунок" на 1959 рік, поширить свою експансію на 600 мільйонів долярів...

Вихідною датою 200-річного ювілею є історичний день 25 листопада 1758 р., коли тодішній шеф британських збройних сил у цій частині їхніх колоній — генерал Фарбес — здобув французьку твердиню на терені нинішнього Пітсбурґу, Форт Дюкейн. В такий спосіб зліквідовано, задовго перед Американською революцією, останнє гніздо опору французького суперника гордого Альбіону за океаном. В той день зрадуваний генерал повідомив прем'єр-міністра Англії Вільяма Піта, що на його честь Форт Дюкейн назвав він його іменем... Так народився двісті років тому теперішній велетень Пітсбурґ! Як бачимо, геройський початок мало це багате і славне місто. У честь ген. Джана Фарбеса, шотляндського походження, одну з головних вулиць цього міста і великий спортовий майдан названо його іменем.

Не диво, що пітсбурзькі шотляндці, між ними багато місцевої еліти та важких промисловців — відіграли в першій ювілейний день основну ролю. Одним із головних промовців на цьому святі був відомий з боїв у Кореї генерал Метю Б. Риджвей, що, звичаєм визначних військовиків у ЗДА, після закінчення своєї блискучої кар'єри — вибрав це місто за свій „говм, світ говм", на старості своїх років. Вже два роки працює він як директор головної управи Інституту Мелона, інституції, що „трясе" цілим містом, а то й Америкою трішки... Молитву за дальший розквіт міста провів парох Пресвитеріянської Церкви, найстаршої святині міста. Майже всі тодішні члени переможної британської армії на теренах Пітсбурґу були цього віровизнання. А другого дня після здобуття Форт Дюкейну, духовник-капелян тієї ж Церкви виголосив палку промову з нагоди історичної премоги, яка змінила курс історії тієї частини Пенсилвенії, а то й цілого „Нового Світу".

На різнородні святкування, що триватимуть протягом 1959 року, запрошено поміж іншими етнічними групами „Великого Пітсбурґу" й українців, їхні церковні та культурно-національні організації. Тут буде добра нагода для нас виказати й український вклад у розбудову цієї „кузні Америки".

М. С.

КИТАЙСЬКІ „НАРОДНІ КОМУНИ"

Про колосальні зміни, що відбуваються у внутрішньому житті червоного Китаю, московська преса згадує зрідка і неохоче. Очевидно, для цього має вона підстави. Ще б пак, Китай, у якому щойно в 1949 році прийшли до влади комуністи, Китай з його вбогою промисловістю, перелюдненням і малоземеллям претендує сьогодні вже не тільки в теорії, але й в живій практиці на ролю країни, що першою ступає шляхом до комунізму.

Про „народні комуни", які раптово, немов гриби по дощі, вкрили широчезні простори колишньої „Піднебесної Імперії", у вільному світі знають ще зовсім мало, бо бамбусова заслона не згірше за залізну закриває від очей цікавих усе, що там діється. Цей „великий скок", як називають в Пейпінґу тотальне удержавлення 500 мільйонів населення, очевидно, визрів в умах китайських „вождів" зовсім недавно — вже після короткочасної мао-тсе-тунґівської „відлиги" з її стома квітами-теоріями, що вільно мали б розвиватися й конкурувати між собою. І, треба думати, раптовність у здійсненні „великого скоку" сполучена з дуже великою кров'ю, якою заливають комуністи спротив населення, психічно не підготовленого до масового експерименту, що в основі ламає історичний уклад його життя.

Про „народні комуни" Мао-Тсе-тунґа читачі „Свободи" вже дещо знають. Творені на основі дотеперішніх т. зв. продукційних кооператив-колгоспів, вони охоплюють від 10 до 70 тис. осіб кожна — вже не тільки селян, але й робітників, службовців, учителів, військовиків — все населення даного району в цілості. Це є нова, придумана в Пейпінґу, всеохоплююча, уґрунтована на суворій дисципліні організаційна форма, яка цілковито абсорбує в собі кожного свого члена і перед якою китайська компартія поставила два найголовніші завдання: максимально піднести продуктивність сільського господарства і якнайширше розбудувати промисловість, що поставило б Китай нарівні з промислово розвиненими країнами.

На чолі „народних комун" стоять зорганізовані по-військовому головні штаби, яким підлягають районові штаби, укомплектовані випробуваними комуністами. Все життя комуни змілітаризоване і члени її, крім обов'язкової праці, переходять військовий вишкіл. Оплата праці в комуні нараховується залежно від вироблених трудоднів і видається натурою—картками на обід-вечерю, на мануфактуру, на взуття, медичну обслугу та ін. В майбутньому всіх членів комун, всю цю многомільйонову „трудову армію", як називає їх китайська преса, передбачається повністю окошарити — поселити в спільних казармах, де кожна родина матиме своє приміщення.

Поставивши перед народом завдання індустріялізації, китайські комуністи, звичайно, розуміли неспроможність зреалізувати це завдання шляхом побудови великих, з модерним устаткуванням фабрик — для цього не мають вони ні фінансових засобів, ні відповідних кадрів фахових робітників і інженерів. Вихід з цього положення і знайшли вони — у комунах: кожна з них повинна у стисло визначені реченці побудувати від одного до кількох примітивних підприємств, які, разом з уже розбудованою індустрією, мусять забезпечити реалізацію „великого скоку". Протягом одного лише 1958 року витоп сталі в Китаї має збільшитися вдвоє супроти попереднього року — з 5,350 тисяч тонн до 10,700 тисяч. Звідти гасло „Народе, до боротьби за метал!" — під яким змобілізовано китайський народ.

Кореспондент московських „Ізвєстій", що відвідав наприкінці листопада китайську провінцію Аньхой, так описує цю „велику битву за метал", яка охопила цілу країну: „Вся величезна долина цієї провінції була заповнена людьми — це справді наґадувало величезне побойовище. Схили гір, що обступили долину, також були всіяні людьми, неначе в наступ ішла піхота: там видобували залізну руду. Її везли на залізничних плятформах, на селянських возах, на тачках, несли в плетених кошах на коромислах, як у нас по селах носять з колодязя в відрах воду. В самій долині рясніли невеличкі саморобні печі для витоплювання металу..."

Ніби захоплюючись ентузіязмом праці, але рівночасно підкреслюючи крайню примітивність її виконування, що пригадує часи раннього февдалізму, совєтський кореспондент пише далі: „Такі маленькі печі будують тепер в Китаї всюди: в кожній провінції, в кожному місті, в кожній народній комуні. Їх будують селяни і домашні господині, робітники і артисти, службовці і студенти, партійні робітники і поети. Їх будують на полі, на широких рівнинах, на майданах біля шкіл, на подвір'ях".

Так, не сподіваючись, мабуть, на широку допомогу Москви, китайська компартія рішила діяти сама: спертися на „трудову армію" з її невичерпними резервами людської енерґії і допотопними засобами, коромислами та плетеними кошами, всупереч теорії Маркса-Енґельса, поминувши всі переходові етапи — відразу будувати комунізм.

Перебудову сільського господарства Пейпінґ плянує перевести за три роки, так само, як і індустріялізацію. Це — потішають комуністи народ — мають бути роки „найнапруженішої праці". 1958-ий рік був першим роком із цих трьох. В офіційній пропаґанді ціллю цієї перебудови є поборення хронічної недуги Китаю — щорічних повеней і посухи (внаслідок яких протягом лише останніх п'ятьох років згинуло 60,000,000 гектарів засівів) і розв'язання проблеми малоземелля (на одного сільського мешканця припадає в Китаї пересічно лише 0.20 ґектара). Отже, протягом трьох років комуністичні доктринери, не питаючись згоди 500-мільйонового народу, рішили його силами надолужити все те, чого не спромігся він осягнути за тисячоліття.

В сільському господарстві головну увагу зосередили комуністи на реалізації широко запланованих меліораційних робіт, зокрема наводнювання посушливих районів, заліснювання невжитків і реґуляції рік, що спричиняють катастрофічні повені. Навіть тепер, не зважаючи на зиму, понад сто мільйонів людей виходять день-у-день на будову гідромеліоративних споруд. Як подає китайська преса, протягом останнього року виконали ці раби комуністичного режиму 58 мільярдів кубометрів земляних робіт. З чим порівняти цю титанічну працю? З будовою Великого Китайського Муру, що його вважають за одне з чудес світу? Розрахунок показує, що із землі та каміння, викопаних, висаджених динамітом і перенесених не екскаваторами та іншими допоміжними механізмами, а таки просто селянськими руками, можна було б поставити 373 Великі Китайські Мури!

Проте, хоч якою ґрандіозною є ця цифра виконаних робіт, китайському народові дано завдання перекрити її вдвоє. І тому в сільських районах будують тепер всюди цементарні і підприємства для виробу вибухових речовин, підготовляють „транспортні засоби" — ті самі плетені коші на бамбусових коромислах та примітивні ручні тачки. У найближчі 2-3 роки методою глибокої оранки заплановано „відродити" всі орні землі Китаю. Совєтський кореспондент, що відвідав недавно китайські провінції Хебей і Сичуань, питався свого провідника: „Чим зайняті тепер селяни? — Провідник йому на це відповів: „Мільйони топлять метал, а решта мільйонів перегортають землю..."

Холодна стриманість московської преси у відношенні до китайського експерименту зрозуміла: Пейпінґ виразно знехтував російський шлях до соціялізму з його способами переведення індустріялізації, з його колгоспною системою, з його п'ятирічками — і вибрав свій власний шлях „народних комун", яким безжалісно, не спиняючись перед жадними засобами примусу, жене в невідомість 500 мільйонів людей. У Москві напевно розуміють, що успіх цього експерименту може назавжди підірвати її авторитет, як провідного центру в країнах, опанованих комуністами. А в перспективі часу індустріялізований червоний Китай з тепер нібито заприязненої держави може стати для Москви дуже небезпечним ворогом.

В. С-ко.

Юрій Студинський

ЗУСТРІЧ ДЕ ҐОЛЯ З АДЕНАУЕРОМ

Бад Кройцнах належав колись до найелеґантніших курортів Німеччини. Тепер мода на нього вже перейшла і це купелеве містечко живе більше з традиції. Чому Аденауер і де Ґоль рішилися саме в Бад Кройцнаху відбути свою зустріч, ніхто не зміг пояснити ані з членів французької делеґації, ані з німців. У курортній залі, де між французьким прем'єром і німецьким канцлером відбувалися наради, в давніх часах мали місце не абиякі зустрічі. Там мали колись свою головну кватиру фельдмаршал Гінденбурґ і Людендорф, а до них часто приїздив під час першої світової війни цісар Вільгельм II. По завішенні зброї, в 1918 році перебував у курґавзі маршал Фош. Події йшли дальшим ходом, і саме в тій залі мав свою головну кватиру німецький фельдмаршал Вітслебен, який проводив першою німецькою армією, що вмашерувала 1941 року до Франції. Опісля мали свої головні кватири в тому ж місці німецькі, а пізніше американські й французькі генеральні штаби. Бад Кройцнах знищили були два рази в історії французи. Нарешті у тій же залі передав був цісареві Вільгельмові II тодішній нунцій в Німеччині, а опісля папа Пій XII, відомий мировий проєкт папи Бенедикта XV.

Загальне враження з тих розмов, які провадили між собою де Ґоль і Аденауер — наскрізь позитивне, хоча ці наради покищо оповиті серпанком таємниці. Вдаряла всіх старечість де Ґоля і молодий вигляд Аденауера. На кільканадцять років старший від французького прем'єра, німецький державний муж виглядав далеко молодше. Його хід і рухи також вказували на кращий стан його здоров'я, ніж у французького прем'єра, який з трудом ступав по сходах і з трудом висідав з авта. Мабуть, важливі реформи, які намагається де Ґоль перепровадити у Франції та в її колишніх колоніяльних посілостях, перевтомлюють керівника П'ятої Французької Республіки.

Сьогодні між Францією і Німеччиною існують непорозуміння щодо влаштування т. зв. вільної господарської зони. Річ в тому, щоб погодити господарські інтереси спершу шістьох, а опісля 17-ох держав, які творили б своїм господарським потенціялом цю вільну економічну зону. Отже, найбільші труднощі — в усталенні митних тариф. Союзний міністер господарства проф. Ерґард заступає становище, що ця зона мала б бути вільною для всіх, тобто щоб у ній вільно відбувалися попит і подача. Французькі промисловці бояться, щоб ця господарська вільна зона не вдарила по збуті французьких продуктів. Німеччина під цим оглядом в кращому становищі, ніж всі інші европейські держави, і завдячує це вона демонтажеві своєї індустрії по другій світовій війні, бо нині в Німеччині всі вже відбудовані фабрики наскрізь модерні.

Другою важливою проблемою нарад була справа Берліну. Німецький і французький уряди заявилися за задержанням дотеперішнього міжнародного статусу цього міста, і апелюють, щоб між урядами Франції, Німеччини, Великобританії і ЗДА були в тій справі постійні контакти.

Як прийняв Аденауер проєкт де Ґоля, щоб в організації НАТО був на першому місці тріюмвірат, створений із ЗДА, Великобританії і Франції, легко відгадати, бо Німеччина, як і інші держави, члени НАТО, не є прихильні до цієї політичної амбіції де Ґоля. Мала б бути на тих нарадах порушена також справа фінансової допомоги Німеччини для Франції, якої Франція потребує. Як нас інформують з німецького боку ця делікатна справа була ведена так, щоб не дразнити політичних амбіцій французького прем'єра, колись великого ворога Німеччини, що тепер підніс тост в честь німецького народу і канцлера Аденауера. Очевидячки, канцлер реванжувався такими самими тостами, чи пак пеанами.

Олександер Семененко

СЛІДИ ПОЛУВЕДЬКА

(1)

Тема, яку розробив проф. Євген Онацький у своїй публікації „Шляхом на Роттердам", не може не викликати інтересу в широких колах нашої громади.

Серед аґентів Москви — учасників подій, зв'язаних з роттердамським злочином, — вирізняється постать Полуведька. Роля його не закінчилась після вбивства полк. Є. Коновальця. Через три роки Полуведько несподівано виринув на Лівобережній Україні, в Харкові, де грав знову виразну ролю.

Проф. Онацький енерґійно бере під свою оборону Полуведька і закінчує свою публікацію словами: „Було б надто несправедливо, коли б його пам'ять плямило і далі ганебне підозріння, що не витримує критичного підходу до справи".

Варто простежити, як склався у автора цей критичний підхід і чи справді він є критичний.

Полуведько після убивства полк. Є. Коновальця, пробувши деякий час у Берліні, повернувся до Фінляндії, де слід по ньому пропадає. Це недвозначне зникнення пригадує подібне ж зникнення совєтського аґента ген. Скобліна після викрадення ген. Міллера в Парижі.

Французький суд потім засудив за участь у цьому злочині дружину ген. Скобліна, співачку Плевіцьку.

Проф. Онацький до зникнення Полуведька ставиться філософічно і пояснює його двома мотивами: а. його, Полуведькову, діяльність і соловецьке минуле близько пізнав Павлусь (Валюх), і через це він не міг почувати себе спокійно в такій близькості до совєтських кордонів (мова про Фінляндію); б. Полуведько волів зникнути, бо відчув, що члени ОУН почали ставитися до нього з застереженням.

Нелегко повірити, що таку добросердечну арґументацію на користь Полуведька подає одна з провідних особистостей організації, що існує на основі суворої дисципліни і підвищеної особистої відповідальности.

Після втечі Полуведько три роки живе невідомо де. У читача виникають природні питання. Якщо Полуведько жив в СССР, то як він дістався туди без сторонньої допомоги? Згадаймо при цьому приготування переходу через кордон Валюха. Якщо в Фінляндії Полуведько почував себе непевно, то чи певніше почував він себе в СССР? Де і на якій роботі в СССР перебував Полуведько? І чому несправедливо запідозрений Полуведько не пробував оправдатися перед Організацією?

Якщо ж Полуведько жив за кордонами СССР, то й тут варто перевірити, де саме, а головне — на які кошти він існував.

Обминувши цей повитий таємницею період, проф. Онацький інформує: „Проте, як почалася війна Німеччини з Москвою, Полуведько *явився* знову і відразу зв'язався з полк. Сціборським і Грибівським".

„Ясна річ, — провадить трохи далі дослідник, — що Полуведько не викликав у них таких підозрінь і зміг представити їм докладний і переконливий звіт про обставини своєї „відсутности" чи то „безпідставного зникнення".

Останні слова автор бере в лапки, ніби про безслідне зникнення Полуведька можна говорити тільки іронічно. Адже, якщо слід знайшовся, значить і зникнення не варте уваги. Невідомо, чим обґрунтовані такі категоричні вислови, як „ясна річ" або „переконливий і докладний звіт". Можна сумніватися, чи збереглися вірогідні свідчення Сціборського і Грибівського з тих бурхливих часів.

Із спогадів Я. Дедаля в альманаху „Відродження" за 1951 р., на які посилається проф. Онацький, бачимо, що в першій половині липня 1941 року Полуведько був у Львові і Я. Дедаль разом з ним та іншими членами групи їхав до Тернополя вантажною автомашиною.

Я. Дедаль не знав, очевидно, Полуведька, бо каже: „Найбільше уваги звертав на себе зо своїми переживаннями в СССР Полуведько, який прожив останніх двадцять років в підсовєтській Україні та на північних землях Росії". Перед захопленими слухачами Полуведько не згадував про те, що він добре знав і географію Европи з власного досвіду.

Спогади Я. Дедаля все ж таки подають важливий факт: на початку війни Полуведько був у Львові. Коли він був там і перед 12 червня 1941 року, то варто подумати, як і звідки потрапив він до Західньої України: адже на в'їзд туди потрібні були спеціяльні перепустки з інших районів СССР, в тому числі й з УССР.

Ця легкість переїздів, незвичайна для більшости мешканців СССР, не викликає сумнівів у автора.

Для характеристики Полуведька Я. Дедаль наводить три довгих уривки з його статтей і вважає, що „написано їх з таким знанням справи і з таким справді націоналістичним наставленням, що вони ще й досі зберігають свою свіжість".

Проф. Онацький, очевидно, думає, що фразеологію і арґументацію політичних груп і авторів дуже важко імітувати. Проте, історія літератури знає випадки складніших імітацій і фальсифікацій. Літературні здібності Полуведька — не доказ його чесности. Це скорше доказ його різнобічности.

(Кінець буде).

НЕ ЗАБУТИ

Напівтіні, і пахощі рути,
І столітніх дубів перегук...
Не забути мені, не забути
Тиху ніжність
голублячих рук.

Фіялково-імлисте світання,
Трепет вітру
з пробуджених гір,
І її чарівний на прощання
Повен ласки і докору зір.

Світлий трунок
надій і тривоги,
Заметілі, жагуча весна...
І дороги, дороги, дороги —
І єдина, єдина вона.

ЛЕОНІД ТЕНДІОК

ПІСЛЯ 40 РОКІВ ВАЖКОЇ ПРАЦІ...

Недавно появилося в „Свободі" повідомлення від відомого українського бизнесмена й громадського діяча, п. Платона Стасюка, що він вийшов із своєї м'ясарської фірми в Ню Йорку, яку перейняли його брати. У зв'язку з цим представник нашої Редакції стрінувся з п. Платоном Стасюком та розмовляв із ним на цю тему. — Редакція.

— Запевняю вас, казав Платон Стасюк, що коли дивлюся позад себе, на тих 40 років важкої праці, то не знаю, чи більше радіти їх вислідами, чи журитися її смутками. Вже давні тутешні бизнесмени - українці важко працювали, та й нові працюють може ще гірше. Заки чоловік пробудиться...

Платон Стасюк

— Що ви розумієте під „пробудиться"?

— Ну, спам'ятається, то вже запізно, вже постарівся. Чоловік занедбує свою родину, себе, відмовляє собі всякої приємности. Рано виходить з хати, пізнім вечором вертається, діти не знають, що мають батька. Це ще щастя, як дістанете добру жінку, яка дбає за хату і дітей, бо інакше — це катастрофа. Ну, кажу вам, як би так завернути на 40 років назад і можна було вибирати, то не хотів би я цього свого бизнесу і цих грошей.

— А чому ж вам було так важко, — може іншим легше?

— Як не трудніше, то не легше. Бачите, багато наших людей іде в бизнес, не знаючи його. Пробують щастя, декому вдається, але вчиться на власній шкірі. Мені було настільки легше, що я був потрохи, скажім на 60%, фахівцем ще з краю. Я працював у Львові в м'ясарській фірмі Лінтнера і знав цю працю хоч би тому, що й мій батько був також м'ясарем. Але на 40% я таки не визнавався і мусів це гірко відпокутувати. І я знав, яка це важка праця і тому не квапився до неї. Коли я приїхав до Америки у 1912 році і мав тоді неповна 20 років, то перших 6 років я працював по різних фабриках. Аж після того я таки вернувся до м'ясарства. Я працював спершу в різні в Ню Йорку, в різні в Гобокені, потім в одного польського м'ясаря на 3-ій вулиці в Ню Йорку, врешті в жидівській спілці, що мала кілька крамниць.

— А коли ви почали власний бизнес?

— Аж у листопаді 1918 року, саме сорок років тому.

— Скільки ж грошей призбирали для власної крамниці?

— Всього 300 долярів. Це навіть на ті часи був дуже малий капітал. Але по-перше я мав аж двох спільників, а дальше — тоді можна було відкривати такий бизнес і без власних грошей, як хтось розумівся на фаху, був дійсним фахівцем. Гроші можна було, наприклад, дістати від покупців шкіри. Але мої партнери не розуміли цієї справи та й узагалі мало прикладалися до бизнесу, а більше цікавилися жінками і картами. На тому тлі ми посварилися і розійшлися, і я почав бизнес з двома іншими, цим разом українськими партнерами. Ця спілка була теж коротка, бо тільки від квітня 1922 року до лютого 1923-го. А потім уже почав я вести власний бизнес — повних 35 років, аж до останніх днів.

— Скажіть, який Ваш найкращий спогад за ті часи, яке Ваше почуття в позитивному змислі?

— Як не говорити за якусь одну окрему подію, тільки загально, то безумовно я не раз мав почуття глибокого задоволення, що мені пощастило, що мав успіх, що дав родині добробут, що мав гроші на різні громадські цілі, на які я давав і даю більше, ніж люди знають. Бувало, наприклад, чоловік приїздив до різних міст в Америці і бачив, що мене там знають, хоч я сам не знав тих людей. Вони знали мене з часописних оголошень та й від людей з Ню Йорку. Мимоходом кажучи, наші бизнесмени все ще не доцінюють ваги реклями, яка завжди виплачується. Я мав і маю сатисфакцію, хоч і нарікаю, що тих 40%, яких я не знав із м'ясарського бизнесу і які мусів пізнавати на власній шкірі, затруїли мені неодну годину, неодин день і неодин рік мого життя. І тому, коли б я мав знову починати від початку, то робив би тепер цілком інакше: пішов би до фахової школи, спершу вчився б і підготовився докладно.

— Знаю, що ви радите це іншим, — чи вам вдається переконати когось?

— В тім то й діло, що не вдається. Бачу від довгих літ, а від десятьох літ на прикладі нової іміграції, що і українці і не - українці, наприклад поляки, роблять ті самі помилки: запрацьовуються, учачись на власній шкірі. Мені радили закласти школу, але я вже мав тоді малу власну школу — п'ятьох робітників, самих новоприбулих. Загалом я мав 9-х робітників, з яких сім мають тепер свої власні бизнеси.

— Ну, а який Ваш найприкріший досвід, яке найприкріше почуття з Вашого 40-річного досвіду?

— Найприкріше те, що я не мав спершу, в найважчих початкових роках, підтримки від своїх земляків. Я знав десятки українців із найближчих сусідніх вулиць, які купували деінде, не у мене. Мушу сказати правду, хоч як прикро її стверджувати: якби не чужонаціональні клієнти, то я був би замкнув бизнес, який був би не втримався. Щойно згодом, коли наші люди побачили, що мої вироби втішаються популярністю і пошаною в не-українців, почали й вони масово приходити до мене. Хто сам не є в бизнесі, той цього не знає, але я запевняю вас, що найприкріше почуття те, коли ви когось не бачите ніколи між своїми клієнтами, а бачите його тільки тоді, коли він приходить до вас за „колектою", за грішми на ту установу, на якій тому громадянинові залежить! Це мені завсіди найбільше псувало нерви. Очевидно, це не була головна причина, чому я вже давно хотів відійти з бизнесу. Я втомився, але не хотів давати дорібку моїх рук в чужі руки. Мої брати, які весь час працювали зі мною, довго надумувалися, бо не хотіли брати на себе всього тягару відповідальности, воліючи, щоб я його ніс. Ну, але я дуже радий, що вони врешті таки рішилися перейняти від мене бизнес.

— Що задумуєте робити, — Ви ще не стара людина і багато у Вас енергії.

— Покищо мені приємно, що можу нічого не робити. Але я сам знаю, що мені скоро знудиться той стан і що я не витримаю в безділлі. І я вже маю щось на думці, але це ще не буде зараз і тому волію про це не говорити...

І. К-н

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Савт Бруклин, Н. Й.

Листопадові Роковини

23-го листопада в неділю наша громада відзначила 40 Роковини Листопадового Зриву. На вступі свята Впр. о. парох Олександер Стеранка висловив кілька глибоких думок про те, що на тлі Листопадового Зриву українські матері виховують нове покоління. Дальше слідували деклямації шкільних дітей. Два пластуни розвідчик Олег Колодій і учасник Роман Пиріг віддеклямували „Пройшло стільки років". Оксаночка Макарушка деклямувала „Привид" а Мотря Тимочко „Спіть герої". Обидві вони деклямували гарно, із чуттям. Вступне слово доповнив д-р Макарушка у своїм рефераті, в якім передав особисті спогади з тих часів, бо він брав участь як гімназійний учень у визвольних змаганнях. Присутні з цікавістю слухали, як українці перебирали владу в Галичі, бо саме йому, тоді молодому учневі, прилапа честь нести синьожовтий прапор в тому нашому княжому місті, Галичі.

Слідуючою точкою був виступ П. Кокольської-Кобрин, яка відспівала пісні Левицького „Накрила нічка", Нижанківського „Засумуй трембіто" і Бетговена „Боєва пісня". При акомпаніяменті була п-ні Калина Андрієнко. При кінці концерту інж. Гладишовський, як колишній член дипломатичної місії української держави у Швайцарії і Франції говорив про тодішні часи та навів, що французькі доплomати не знали нічого про Галичину і шукали її в Еспанії.

Признання належиться всім тим членам, які причинилися до влаштуваня цього свята: пані Марії Тимочко, що стало помагає в усіх імпрезах, особливо при вбиранні залі своїми чудовими вишивками, панові Гулейові, дириґентові мгр. Улицькому, інж. Баранському та інж. Р. Рогожі.

З. П.

Вунсакет, Р. Ай.

Листопадові Роковини

2-го листопада при Українській Православній Церкві ім. св. Михаїла у Вунсакеті відзначено Листопадові Роковни.

Вранці після Служби Божої Впр. о. прот. Михайло Мостенський відслужив Панахиду по полеглих за волю України. Співав чоловічий хор „Бандура". Під час Панахиди відбулася збірка на інвалідів. Гроші перешлються через Консисторію Української Православної Церкви в Америці. Зібрано 26 долярів.

По полудні відбулася в параф. залі Академія, присвячена Листопадовим Роковинам. Почалася вона о 3-ій год. відспіванням американського гимну. Вступне слово мала п-і Розалія Борис, голова парафіяльного уряду. Теплим словом згадала тих, що полягли в боях за волю України, і просила вшанувати пам'ять Поляглих Героїв однохвилинною мовчанкою.

Святочну промову виголосив о. прот. М. Мостенський, новоприбулий парох УПЦеркви у Вунсакеті. О. прот. Мостенський вдало змальовав події, що відбулися в золотоверхому Києві (проголошення Української Самостійної Народної Республіки) і на тлі тих подій змальовав події, що відбулися 1 Листопада 1918 у Львові (проголошення Західньої Української Народної Республіки). Як учасник Листопадового Зриву, о. прот. Мостенський передав свої особисті враження, думки й почування під час тих подій і це місце промови зробило на присутніх глибоке враження. Промовець згадав картини боїв з Польщею, соборні змагання Українських Армій за волю проти московського загарбника, здобуття Києва, бої з Денікином і нарешті страшні картини плямистого тифу, що положив Українську армію. Спільно пролита кров Українських Героїв стала для майбутніх поколінь тим ідейним джерелом, з якого ті покоління черпають і будуть черпати сили, щоб ці мрії здійснити, щоб постала Самостійна Соборна Українська Держава. Присутні подякували промовцеві теплими оплесками.

По святочній промові відбулася збірка на Національний Фонд. Зібрано дол. 76,75. Друга частина Академії почалася деклямацією вірша „Наш Львів". Деклямував ученик Рідної Школи Іван Градюк. По деклямації чол. хор „Бандура" проспівав дві пісні: „Їхав стрілець" — муз. Гайворонського і „Чуєш, брате", — муз. Кошиця. Після цього учениця Рідної Школи Євгенія Барр продеклямувала вірш „Рідний край". Чол. хор „Бандура" проспівав знову три пісні: „Ой у лузі" — муз. Кошиця, „Прометей" — муз. Стеценка і „Засяло сонце" — муз. Недільського. Хор співав дисципліновано, з глибоким відчуттям ідейних мелодійних і ритмічних нюансів, і присутні дякували йому щирими оплесками.

Пані Розалія Борис подякувала всім учасникам за гарне виконання програми, а присутнім гостям за те, що вшанували Свято своєю присутністю і зложили щедрі пожертви. Свято закінчено відспіванням українського національного гимну.

А. Ч.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласниками 20-ти мільйонового майна організації!

ПОХОРОНИ МИТ. ПРОТ. о. МИХАЙЛА ЗАПАРИНЮКА

2-го листопада відійшов у вічність несподівано бл. п. митрофорний протоєрей о. Михайло Запаринюк в Трентоні, Н. Джерзі.

Покійний о. Михайло був одним із перших священиків Української Православної Церкви в Америці. Він присвятив ціле своє життя для добра тої ж Церкви. На кожній парафії, де він побував, залишив живих свідків своєї праці, прекрасні церкви, які Він збудував: Міннеаполіс, Джансон Сити, Клівленд, а на останку в Трентоні, де він перебув поверх 19 років. Ніколи не жалів ні труду ні грошей в допомозі іншим і Його ім'я завжди було між жертводавцями на народні чи церковні цілі. Довгі роки був членом Консисторії Української Православної Церкви, а на останку членом Будівельного Комітету при будові Церкви - Пам'ятника у Бавнд Бруку. Його завзята енергія додавала й іншим охоти до праці.

Похорони Його відбулися 6-го листопада. В понеділок 3-го листопада приїхали до Трентону сусідні священики, його приятелі й виповнили ритуал, приписаний для священика, а потім в похороннім заведенню відслужили Завпокійний Парастас. У вівторок вечером при більшій участі священства тіло Покійного перенесено до церкви Пресв. Тройці, де при участі Високопреосвященного Архиєпископа Мстислава відслужено Парастас. Після того о. Юрій Красевич, парох церкви св. Юрія в Трентоні знов відслужив Парастас, під час якого прекрасно співав хор тої ж церкви. Після того зворушливо говорив Владика Мстислав.

В середу вечером в годині 7 почато похоронні відправи, які очолив Високопреосвященніший Митрополит Іоанн при участі священства. В четвер в год. 9-ій докінчено похоронні Служби, а потім розпочато Св. Літургію, яку знов очолив Митрополит Іоанн. На похорони з'їхалося 30 священиків, був присутній також і Владика Мстислав. Архидіякон П. Пушкаренко, своїм прекрасним теноровим голосом співав цілу Літургію, а місцевий церковний хор, під проводом Михайла Палажія, свата Покійного, мелодійно відповідав на хорах. Зворушливу проповідь про діяльність і заслуги Покійного перед Церквою сказав Митрополит Іоанн українською і англійською мовами. Перед „послідним цілуванням" прощав родину від Покійного Його найближчий сусід і приятель митрофорний протоєрей о. Іван Савчук, який на прохання родини Покійного був впорядчиком усіх похоронних відправ.

По закінченні похоронів священики несли тіло Покійного до каравану, а потім на місцевий парафіяльний цвинтар. На цвинтарі послідне слово сказав Владика Мстислав, а потім спущено тіло Покійного до гробу, де спочиватиме між своїми парафіянами, з якими разом працював понад 19 років. З цвинтаря всі приїхали до парафіяльної залі на скромну трапезу, яку приготовило місцеве сестрицтво. За столи засіли Владики, священство, гості, які приїхали з ближчих і дальших сторін — Клівленду, Джансон Сити, Филаделфії, Честеру, Нюарку, Ню Йорку і Ковтевил, а також і місцеві парафіяни, що дуже численно взяли участь в похоронах.

Господарем сумної трапези був о. І. Савчук, який покликав до слова присутніх священиків і де-кого з мирян, які теплими словами висказували свої спомини про життя і діяльність Покійного. Між іншими говорив також і головний секретар - касієр Українського Робітничого Союзу Едвард Попіль англійською мовою. Господар о. І. Савчук візвав присутніх, щоб зложили свої жертви на будову Церкви - Пам'ятника у Бавнд Бруку, як Нев'янучий Вінець в пам'ять Покійного. Присутні щиро відгукнулись на заклик господаря й зложили жертви на суму 265 дол. На цім закінчено цю сумну трапезу. Господар подякував місцевому сестрицтву за те, що кожного вечора гостило священиків, а на останку урядило цю сумну трапезу. Подякував також і місцевим парафіянам, що взяли до себе на нічліг священиків і гостей з далеких сторін. Молитвою й відспіванням Вічная Пам'ять закінчено ці сумні сходини. Нехай же Американська земля буде легкою для Покійного о. Михайла, а пам'ять Його поміж нами нехай буде вічною.

Прот. о. Іван Савчук

● Позавчора, деякі астрономічні стації чули сиґнали з космічних просторів невідомого походження. Спочатку думали, що це СССР випустив нового „Спутніка", але ляборaторія фльоти у Вашинґтоні заявляє, що всі її стації в Африці, Австралії та в обох Америках не знають нічого про нового совєтського сателіта.

ТРИБУНА УНС

Нові перегони Союзових Організаторів

Від місяця липня ц. р. відділи та організатори УНСоюзу ведуть кампанію за приєднання нових членів для УНСоюзу, взявши собі за точку амбіції в цей власне спосіб, збільшенням членів, пошанувати 65-ліття „Свободи", союзового органу.

Ця кампанія триває уже п'ять місяців і з груднем увійшла в свою кінцеву стадію. Тому місяць грудень є місяцем своєрідних організаційних перегонів, які закінчуються 31-го грудня ц. р. о год. 4-ій по полудні. Вже тепер помітне завзяття поміж змагунами та й поміж союзовим загалом, який з зацікавленням слідкує за тим, хто переможе в цьому новому змаганні. Чи давній переможець все-американський Богдан Зорич з Торонта та переможець на терені ЗДА Іван Одежинський з Филаделфії? Чи їх місця займуть нові особи, а місце їх заслужених відділів, нові відділи?

Досі табелі переможців подавала „Трибуна УНСоюзу" тільки раз в місяць. Тому не можна було слідкувати за змаганнями впродовж всього місяця. Тепер, з уваги на кінцевий місяць у змаганнях, будемо подавати їх висліди що тижня, подаючи табелю переможців, осіб і відділів. На кінець місяця листопада табеля наших заслужених переможців представляється наступно:

ПЕРЕМОЖНІ УЧАСНИКИ КАМПАНІЇ

Стан з кінця листопада 1958 року.

Ч. П.	Прізвище	Ч. Відділу	Місцевість	Приєдн. члени
1.	І. Одежинський	153	Филаделфія, Па.	74
2.	Б. Зорич	432	Торонто, Онт.	68
3.	В. Колодій	191	Трой, Н. Й.	46
4.	Т. Шпікула	221	Шикаґо, Ілл.	41
5.	О. Косіковський	341	Віндзор, Онт.	37
6.	В. Крушельницький	94	Дітройт, Миш.	23
6.	М. Семків	379	Шикаґо, Ілл.	23
8.	В. Гавриляк	316	Рочестер, Н. Й.	19
8.	С. Куропась	423	Шикаґо, Ілл.	19
10.	В. Рефт	120	Аліквіппа, Па.	15
10.	В. Самофал	387	Вілліментік, Конн.	15
12.	М. Дербур	345	Міннеаполіс, Мінн.	14
12.	В. Запаранюк	484	Ютіка, Н. Й.	14

ЧЕМПІОНИ КАМПАНІЇ

в самому місяці листопаді 1958 року.

Ч. П.	Прізвище	Ч. Відділу	Місцевість	Приєдн. члени
1.	Б. Зорич	432	Торонто, Онт.	22
2.	Т. Шпікула	221	Шикаґо, Ілл.	17
3.	І. Одежинський	153	Филаделфія, Па.	12
4.	В. Фединський	131	Шикаґо, Ілл.	11
5.	О. Косіковський	341	Віндзор, Онт.	10
6.	В. Колодій	191	Трой, Н. Й.	9
6.	В. Запаранюк	484	Ютика, Н. Й.	9

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь проф. А. С. Коцевалова: „Войкеї на Креті"

26-го жовтня 1958 року відбулось засідання Секції Античної Історії. Засідання відкрив д-р Л. Чикаленко і дав слово секретареві секції д-рові О. Домбровському.

О. Домбровський зазначив, що тепер минуло 40 років від початку наукової праці А. С. Коцевалова, і привітав його. Далі він подав дані про наукові праці А. С. Коцевалова, що набули визнання в науковому світі, особливо серед кол учених, які досліджують античну історію. Присутні на засіданні тепло привітали А. С. Коцевалова і висловили йому побажання ще довгі роки продовжувати творчу наукову працю.

А. С. Коцевалов зазначив, що його доповідь на тему „Войкеї на Креті" присвячена розглядові становища кляси кретенських рабів, що їх написи визначають як „войкеїв". На думку доповідача — термін „войкеї" та термін „дули" (раби) в Гортинських написах є синонімами, при чому дули-войкеї відповідають найнижчій категорії кретенських рабів — міських рабів, яких за Атенеєм крітяни називали „купленими за золото". Привілеї, які мали войкеї на Креті, належали також і рабам деяких інших місцевостей грецького світу, наприклад, як на Креті, також і в Атенах — раб мав своє майно, яке пан не міг у нього відняти; закон захищав раба проти жорстокої поведінки пана, раби з'єднувалися шлюбом в Атенах й інших країнах Греції, а не тільки конкубінатом, як це було в Римі і т. д.

Отже, засновану головним чином на римському, а не на грецькому праві тезу Енґельса про те, що головною відзнакою рабства є „апропріяція особи раба", без сумніву треба вважати за невірну. Доповідач критикував концепцію совєтського дослідника О. Колобової, вважаючи її за хибну. О. Колобова, на догоду Енґельсові та його визначенню рабства, оголошує войкеїв вільними людьми та, згідно з цим, невірно тлумачучи Гортинські закони, гадає, що войкеї не були приватною власністю та підлягали в правовому відношенні тільки голові громади, що вони мали право спадщини і що войкея не можна було продати.

Доповідь викликала ряд запитань та виступів у дискусії. **З.**

Доповідь В. В. Дорошенка: „Маніфест Руської Трійці"

25-го жовтня 1958 року відбулося засідання Літературознавчої Секції УВАН у ЗДА і Філологічної Секції НТШ в будинку Українського Інституту Америки. Засідання відкрив проф. Ю. В. Шевельов.

Проф. В. Дорошенко у своїй доповіді на тему „Маніфест Руської Трійці", думки і кличі „Русалки Дністрової" присвятив альманахові „Русалка Дністрова", що його склали діячі галицько - українського відродження тридцятих років минулого століття: М. Шашкевич, Ів. Вагилевич і Я. Головацький. Ця праця була видрукувана в кінці 1836 року в університецькій друкарні в Будапешті. Книжка ця в 1837 році в Галичині була сконфіскована, а її упорядники зазнали кар від своєї духовної влади.

Доповідач познайомив присутніх із цією важливою пам'яткою, з її змістом і виглядом, правописом, мовою, творами в ній поміщеними та висловленими в цих творах думками. На свій час ці думки й заклики „Русалки Дністрової" — любити свій народ, дбати про розвиток рідного письменства, писати зрозумілою народові мовою і правописом — були аж надто сміливі.

Далі В. Дорошенко зазначив, що Іван Франко, оцінюючи з цього погляду „Русалку Дністрову", назвав її явищем революційного значення. Доповідач зазначив, що Шевченко був знайомий з цією працею, читаючи її в серпні 1843 року у п. Лукашевича, який привіз цю книжку в 1839 році з Галичини і під впливом однієї народної пісні, надрукованої в книжці, написав у 1860 році свою чудову поезію про діброву, яку тричі на рік одягає батько — Бог.

Після доповіді у дискусії взяли участь — С. Ріпецький, який показав книжку цю, К. Троян, С. Демидчук, Л. Чикаленко, Д. Горняткевич, та ін. Д. Горняткевич висловив думку про те, що варто було б переглянути матеріяли та скласти їх бібліографію.

Закриваючи засідання, проф. М. Ветухів підкреслив значення цієї пам'ятки і висловив побажання, відповідно до висловів у дискусії, що треба було б поширити дослідження та опрацювання значення цього твору не тільки як літературної пам'ятки, але й значення його у вивченні громадсько - політичних і національних проблем тієї доби. **З.**

З'ЇЗД ПИСЬМЕННИКІВ

(Закінчення зі стор. 1-шої)

блемами сучасної української літературної ситуації у вільному світі. Дискусію започаткував короткою доповіддю Юрій Дивнич-Лавріненко і в ній взяли участь: Б. Кравців, В. Косаренко-Косаревич, Галина Журба, Остап Тарнавський, Марія Струтинська, Людмила Коваленко, Богдан Бойчук, Леонід Полтава, Віктор Приходько, А. Галан, Іван Багряний, Улас Самчук, проф. Володимир Міяковський і Раїса Шумська. Під час цієї сесії виступав із промовою-вітанням для з'їзду президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, який підкреслив, що письменники є духовим проводом народу і творцями непроминальних вартостей, що вимагає великої уваги до їх творчости. По полудні в неділю відбулися збори членів Об'єднання Українських Письменників „Слово". На зборах після звітування дотеперішньої президії, очолюваної Григорієм Костюком, і Контрольної комісії уділено уступаючій президії абсолюторію й обрано нову президію у складі: Григорій Костюк — голова президії „Слова", Улас Самчук (Канада), Богдан Кравців, Юрій Лавріненко-Дивнич, Іван Багряний (Европа), Остап Тарнавський, Богдан Бойчук, Докія Гуменна й Іван Керницький. До Контрольної комісії увійшли Зосим Дончук, Леонід Лиман і Раїса Шумська.

Закінчився з'їзд товариською зустріччю, яка відбулася в залях Українського Інституту Америки і в мистецькій програмі якої брали ушасть Ганна Шерей, Лев Рейнарович, Іванна Прийма, Йосип Гірняк (прочитав два фейлетони Остапа Вишні присвячені письменникам і письменницьким з'їздам), Ізабелла Орловська, Микола Фоменко, Леонід Полтава і проф. Вадим Кіпа. Під час цієї зустрічі вітав письменників і зокрема голову УНРади Івана Багряного гол. предсідник УНСоюзу Д. Галичин, який говорив про підтримку УНСоюзу і „Свободи" для письменників у видавничій та інших ділянках, згадуючи недавню зустріч „Свободи" з громадянством, чистий прибуток з якої призначено на Літературний Допомоговий Фонд.

З'їзд викликав максимальне заінтересування з боку українського громадянства та вважається одною з найбільших культурних подій в українському житті на еміґрації.

Генеральна Асамблея ОН прийняла неістотну резолюцію в справі Кипру

Об'єднані Нації. — Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй прийняла несподівано в минулу п'ятницю 5 грудня ц. р. одноголосно резолюцію, яка висловлює „переконання", що „заінтересовані держави" осягнуть в безпосередніх переговорах „мирну, демократичну і справедливу" розв'язку проблеми Кипру. На таку формулу, запропоновану Мексиком, погодились Англія, Греція і Туреччина, усвідомивши, що ніяка інша резолюція не мала б шансів дістати дві треті голосів, потрібних для своєї важности. Тому Іран не настоював на переголосовуванні своєї резолюції, яка день раніше дістала на Політичній Комісії ОН 31 голос проти 22 при 28, що стримались. Таким чином Генеральна Асамблея не дала Кипрові конструктивної розв'язки його проблеми, а тільки насправді потвердила таку саму безбарвну, формалістично-неістотну резолюцію, яку прийняла була в минулих роках, — стверджує преса в своїх коментарях.

Східньо-німецькі комуністи притримують американського летуна

Берлін. — Східньо-німецький комуністичний уряд повідомив Америку, що він притримує летуна, першого лейтенанта Ричарда Мейкіна, стаціонованого з 503-ю летунською сотнею біля Ганав в західній Німеччині, який в середу минулого тижня, в службовому леті легким одноособовим літаком мав у прифронтовій смузі труднощі з мотором і мусів вискочити з парашутом. Він упав на комуністичну сторону. Місцеві селяни передали його в руки поліції. За твердженням комуністів, американський летун — цілий і здоров. Східньо-німецькі комуністи використовують кожну таку нагоду для шантажування Америки, щоб вона, своїми офіційними переговорами, визнала „де факто" „суверенну" східньо-німецьку державу.

Де Ґоль відкладає на пізніше політичну розв'язку проблеми Альжиру

Альжир. — У комунікаті, оприлюдненому наприкінці 5-денних відвідин французького прем'єра генерала Шарля де Ґоля в Альжирі, сказано, що „ще не дозрів час" до політичної розв'язки Альжиру. Де Ґоль твердить, що на першому місці стоїть забезпека дев'ятьом мільйонам мусульманських мешканців Альжиру — свободи, добробуту і пошанування особистої гідности. Поставлення де Ґолем натиску на економічні реформи, як найперше завдання французького уряду, вважається відворотом від шукання можливостей закінчити війну в Альжирі політичним розв'язанням його проблеми. Тому — за коментарями преси — не треба сподіватися поновлення французької оферти до альжирських націоналістів щодо перемир'я і миру.

ПОШТОВИЙ УРЯД ПРОСИТЬ ВЧАСНО ВИСИЛАТИ РІЗДВЯНУ ПОШТУ

Вашингтон. — Головний поштовий уряд пригадує, щоб вчасно висилати різдвяні пакунки та святочні картки з побажаннями, щоб адресати могли їх дістати ще перед святами. Поштові уряди затруднили додаткових працівників, щоб якнайкраще обслужити своїх клієнтів. Поштові уряди просять надавців посилок: Точно і читко адресувати та подавати числа поштових зон. Пакунки треба добре обв'язувати шнурком.

ОН ПОРУЧАЮТЬ „СПІВІСНУВАННЯ"

Об'єднані Нації. — З ініціятиви сателітньої Чехословаччини, 9-членна група держав-спонзорів зголосила резолюцію, яку в минулу п'ятницю 5 ц. м. Політична Комісія Ген. Асамблеї Об'єднаних Націй прийняла 68 голосами проти 0, з одиноким національним Китаєм, який стримався від голосування, пояснивши, що та резолюція має виключно пропаґандивний характер. Вона поручає всім членам ОН „сприяти мирним сусідським взаєминам", плекаючи головно добрі культурні, торговельні й комунікаційні зв'язки. Доказом малого зацікавлення цією справою був факт відсутности на залі 12-х делеґацій під час голосування.

З УСПІХОМ ПЕРЕЩЕПИЛИ ЗАЛОЗУ ЕМБРІОНА ДОРОСЛІЙ ЖІНЦІ

Бостон, Массачусетс. — Лікарі Нюінґленд Діконесс шпиталю в Бостоні повідомляють, що їм вдалося з успіхом перещипити паращитувату залозу невчасного 17-тижневого новородка 58-річній жінці Маріон Маляр, яка 17 років мала спазми і жила в небезпеці постійної смерти. Ця операція є дуже важлива, бо свідчить про те, що можна перещеплювати живі органи незалежно від їхньої величини і не від близнюка. Ця залоза паращитувата потрібна до продукції вапна, і як її нема (внаслідок операції), або як вона не функціонує то людина дістає спазми і її стан здоров'я погіршується. Пані Маляр діставала вапно в порошкованій формі. Вона вже не має спазмів, а її вага збільшується, але ще треба року, щоб мати певність, що операція вповні вдалася, хоч шкіра пацієнтки вже не синіє. Цюху.

Спортова Хроніка

Недільні змагання за чашу Америки, що були розіграні між УСК, Ню Йорк і дружиною Джуліяна, Ню Йорк, закінчилися вислідом 0:0. Вислід цей треба рахувати великим успіхом УСК і його завдячує УСК жертвенності усіх грачів та добрій співпраці усіх ліній. Дальші висліди недільних змагань УСК, Ню Йорк, „А" — Колсман 3:2; УСК „Б" (юнаки) — Джуліяна 2:4, УСК (учні) — Гобокен 3:0; Чорноморська Січ — Нюарк — Айнтрахт 0:2; УСК (учні) — Айнтрахт 0:0. У Филаделфії комбінована дружина Юрика і Тризуба перемогла репрезентацію Східньої Пенсилвенії у відношенні 4:2.

В Сіднею (Австралія) італійці перемогли у ситкових змаганнях за чашу Дейвіса філіппінську репрезентацію. На другий тиждень відбудеться зустріч у фіналі з репрезентацією ЗДА.

Спорт

Січ, Елизабет, — Костек 1:3

Дня 23-го листопада „Січ", Елизабет, розіграла мистецькі змагання з „Костиком" на грищі Гарвей - Філд в Керні. „Січ" програла ці змагання з вислідом 1:3 для „Костика". Перша половина вислід 1:1. В другій половині „Січ" змінила тактику в надії на успіх, але сталося навпаки, бо цю тактику власне використав противник, який стрілив ще двоє воріт у свою користь. Якщо б змагуни „Костека" були стільки разів під воротами „Січі" що „Січ" під воротами „Костека", то напевно „Січ" була б поїхала додому з півтузином воріт. „Січ" грала добре, але „Костек" стріляв ґолі! Поразку „Січі" можна виправдати неприсутністю Цьолка, який був хворий. Одинокі ворота для „Січі" стрілив Є. Чижович.

Склад „Січі" Ю. Цьолко, В. Марчук, К. Пашкевич, М. Доманів, Є. Чижович, І. Маланчук, М. Олійник, А. Александрович, В. Маркусь, М. Александрович, С. Лютак, М. Клоків, Й. Юрчак, Р. Гарасимів і К. Гевко.

В. Заблоцький

УСК, Ню Йорк — Литовці 5 : 2

Краща лінія помочі та тверда оборона УСК-у не дозволили Литовцям здійснити їх задумів: перемогти УСК. До цього шведкий напад усківців подбав про те, що дальші 2 точки додано на рахунок нашого клюбу. Ворота для УСК здобули: Копсініс 2, Маркотіс, Збіковський, Гивель по одному.

УСК, резерва — Литовці, резерва, 8 : 0.

Резерва УСК-у знову потвердила свою сильну позицію у своїй клясі. Ворота здобули: Була, Коваль по 3, Літвінов, Микитей по 1.

УСК, „Б„ — Пфельцер, „Б" 7 : 2

УСК Юньйори „А" — Бруклин, СК Юньйори 2:1.

Сильна команда юньйорів Брукляну показалася слабшою в порівнянні із юньйорами УСК-у. Ворота здобув Шмотуха.

УСК, учні — Юнайтед Кінґдом, учні, 0 : 1

Противник здобув ворота з карного коцу.

Іван Єсрант

ТАРЗАН, ч. 4173. Безжалісна присяга.

Тарзан поволі вернувся до доків, і, як тільки він виліз із води, злізла з нього остання пляма фарби.

— Так значить, що він втік, — сказав капітан Белл, який стояв, щоб його привітати. — Так, — неохоче відповів мавполюд...

— Людина, збожеволіла від влади, перебуває все ще на волі, але я присягаю, що він не востаннє бачив Тарзана від мавп.